

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
2.Mf.31.030/2024/4.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a dr. Kishonti Attila ügyvéd (cím43) képviselt **Felperes1** (Cím2) I. rendű felperesnek, **Felperes9** (cím10.) III. rendű felperesnek, **Felperes10** (cím11) IV. rendű felperesnek, **felperes11** (cím12) V. rendű felperesnek, **felperes33** (cím29) VI. rendű felperesnek, **Felperes13** (cím13) VII. rendű felperesnek, **felperes15** (cím15) VIII. rendű felperesnek, **Felperes18** (cím17) IX. rendű felperesnek, **Felperes21** (cím20) X. rendű felperesnek, **Felperes22** (cím21) XI. rendű felperesnek, **Felperes24** (cím23) XII. rendű felperesnek, **Felperes26** (cím24) XIII. rendű felperesnek, **Felperes30** (cím27) XIV. rendű felperesnek, **Felperes36** (cím31) XVI. rendű felperesnek, **Felperes37** (Cím33) XVII. rendű felperesnek – az Ormai és Társai Ügyvédi Iroda (cím44, eljáró ügyvéd: dr. Köhler András) által képviselt **Alperes1** (cím1) alperes ellen elmaradt munkabér iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 21.M.70.953/2021/90. számú részítélete ellen a XI. rendű felperes 94. és 99. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán meghozta az alábbi

részítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a XI. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 10.000 (tízezer) forint + áfa másodfokú perköltséget.

Az részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság döntése és az alapjául szolgáló tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2023. október 27-én meghozott 21.M.70.953/2021/90. számú részítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a XI. rendű felperesnek 637.114 forint munkabért és ennek 2008. október 10. napjától járó késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a XI. rendű felperes keresetét elutasította és 218.144

forint + áfa perköltség megfizetésére kötelezte az alperes javára. Kötelezte az alperest 323.218 forint szakértői díj és 38.200 forint le nem rótt eljárási illeték megfizetésére és megállapította, hogy a XI. rendű felperesre eső szakértői díjat és eljárási illetéket az állam viseli.

[2] Az általa megállapított tényállás szerint a XI. rendű felperes 2000. szeptember 1. napjától állt az alperessel munkaviszonyban eladó-pénztáros munkakörben. A XI. rendű felperes a munkáját az alperes által a munkahelyl üzemeltetett üzletekben végezte egyenlőtlen, naponta változó munkaidőbeosztásban, 2008. december 31-ig kéthavi, ezt követően háromhavi munkaidőkeretben. A XI. rendű felperes havi bruttó személyi alapbére 2007. szeptember 1. és 2008. január 31. között 183.600 forint, ezt követően 2009. szeptember 30-ig 190.000 forint volt. A XI. rendű felperes a mai napig az alperes alkalmazottja.

[3] Az alperesnél az szakszervezetl szakszervezet indítványára 2009. folyamán munkaügyi ellenőrzés történt, melynek alapján a 2009. november 19. napján kelt szám1 számú határozatával az Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Felügyelőség (a továbbiakban: OMMF) az alperest arra kötelezte, hogy a jogszabályi előírásnak megfelelő módon közölje a munkavállalók munkaidő beosztását, biztosítsa a szabadságot és ellentételezze a munkavállalók munkaidő-beosztástól eltérő (rendkívüli) munkavégzését, valamint 1.100.000 Ft munkaügyi bírsággal sújtotta. A határozat megállapította, hogy az alperesnél a munkaidő-beosztások közlésének nem megfelelő gyakorlata áll fenn, az alperes a munkaidő beosztástól eltérő időben végzett munkát rendkívüli munkaidőként nem tartotta nyilván, ami miatt az alperes alkalmazottait anyagi hátrány érthette.

[4] A XI. rendű felperes 2012. november 28. napján keresetet nyújtott be a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon az alperessel szemben a 2006. április 1-től 2009. szeptemberéig terjedő időszakra nézve felmerült rendkívüli munkáért járó díjazás megfizetése iránt. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a XI. rendű felperes keresetét a szám2 számú - 2016. november 25. napján - meghozott ítéletével elutasította, mivel úgy ítélte meg, hogy a XI. rendű felperes követelése a per során bizonyítékokkal nem került kellően alátámasztásra.

[5] A XI. rendű felperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság a szám3. számú részítéletével az elsőfokú ítéletet részben hatályon kívül helyezte, azt részítéletnek tekintette azzal, hogy a XI. rendű felperes kereseti követelésének 2007. szeptember 1-jei időpontot megelőző részében való elutasítását helybenhagyta. Részítélete indoklásában kifejtette, hogy a XI. rendű felperes 2007. szeptemberét megelőzően előterjesztett kereseti követelése elévült, az ezt követő időszakra nézve az elsőfokú bíróságot a megismételt eljárásban további bizonyítás lefolytatására kötelezte. A másodfokú ítéletet a Kúria szám4 számú határozatával hatályában fenntartotta.

[6] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban a XI. rendű felperes 2006. áprilisától 2009. szeptemberéig tartó időszakra 3.382.288 forint elmaradt munkabér és kamatai megfizetése iránt előterjesztett kereseti kérelmét részben találta megalapozottnak. Döntését a követelés esedékessége idején hatályban volt munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 147. § (1) – (3) bekezdéseire alapította.

[7] A megismételt eljárásra - a másodfokú bíróság által előírt - bizonyítás részeként a perben releváns időszakra beszerezte a XI. rendű felperes rendelkezésre álló munkaidőbeosztásait, az alperes informatikai rendszerében tárolt munkaidő nyilvántartásokat, túlóra igazolásokat és bérkartonokat, valamint az egyes terminálokra érvényes beosztási műszakok pontos időkereteit tartalmazó kimutatást. Felperesi bizonyítási indítványra a munkaidő nyilvántartási rendszer és az abból nyert adatok helyszíni vizsgálatára informatikai szakértőt rendelt ki. A szakértő megállapította, hogy a perbeli időszakban az informatikai rendszer nem állt védelem alatt az adatok módosítása tekintetében, ezért elviekben nem zárta ki azt, hogy az ujjlenyomat olvasóval nyert munkakezdési és munkavégzési adatokban utólagos módosításra került sor. Azt azonban, hogy ténylegesen történt-e módosítás a munkaidő nyilvántartásban, és amennyiben igen, mi volt az eredeti adatok tartalma, szakértői eszközökkel megállapítani nem tudta.

[8] Rámutatott, hogy az informatikai szakértői vélemény alapján – figyelemmel arra, hogy az alperes által becsatolt adatokhoz képest a szakértő más adatokat megállapítani nem tudott és egyéb hitelt érdemlő adatokkal más forrásból maga sem tudott szolgálni – a XI. rendű felperes indítványozta az alperes által becsatolt munkaidő adatok könyvszakértői összevetését a rendelkezésre álló beosztásokkal, bérkartonokkal és túlóraigazolásokkal. A kirendelt könyvszakértő megállapította, hogy 2007. szeptembere és 2009. szeptembere között a XI. rendű felperes 99 óra 20 perc időtartamban végzett úgy munkát, hogy a beosztás szerinti munkanapján, de nem a beosztása szerinti időszakban dolgozott. Ennek ellentételezéséért az 50 %-os bérpótlék figyelembevételével 55.661 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Megállapította továbbá, hogy a XI. rendű felperes 449 óra 23 perc időtartamban olyan munkanapokon dolgozott, amelyekre az eredeti beosztása szerint nem volt beosztva. Ezek ellentételezéséért a 100 %-os bérpótlék figyelembevételével 503.619 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Ezen túlmenően 64 óra 16 perc időtartamban a XI. rendű felperes a munkaidőkeretébe tartozó munkaórákon felül végzett munkát. Erre az időtartamra az egy órára jutó alapbére és az 50 %-os pótlék figyelembevételével 114.398 forint rendkívüli munkadíjra lett volna jogosult. Ezzel szemben a XI. rendű felperes részére a teljes időszakra 36.564 forint rendkívüli munkavégzésért járó munkabér került számfejtésre. Így a szakértői vélemény szerint az alperes a XI. rendű felperes részére a 2007. szeptembere és 2009. szeptembere közötti időszakra $(55.661 + 503.619 + 114.399 - 36.564 =)$ 637.114 forinttal kevesebb rendkívüli munkadíjat fizetett meg, mint amennyi jogszerűen járt volna a részére.

[9] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes a szakértői véleményben foglaltakat elfogadta, a felperes a kérelmére meghosszabbított határidőn belül a szakvéleményre érdemi észrevételt nem tett. Ezért az ítélete alapjául az aggálytalannak talált könyvszakértői véleményben foglalt megállapításokat elfogadta és az alperest a szakértői vélemény alapján az ott meghatározott összegben kötelezte elmaradt munkabér megfizetésére a 2007. szeptember és 2009. szeptember közötti időszak vonatkozásában. A 2007.

szepemberét megelőző időszakra előterjesztett követelést elutasította, mivel a Fővárosi Törvényszék szám3. számú részítélete jogerősen megállapította, hogy ezen időszakra a felperes követelése elévült. A késedelmi kamat fizetési kötelezettség kezdő időpontját középárányos időpontban (2008. október 10.) állapította meg.

[10] Megjegyezte, hogy a felperesi képviselő a könyvszakértői véleményben foglaltakra vonatkozó nyilatkozat megtételéhez másodszor is azért kért hosszabbított határidőt, hogy bérszámfejtő segítségével alakítsa ki az álláspontját arra nézve, hogy a perben bizonyítékként felhasználható okiratok alapján milyen összegben lenne a kereseti igény alapos. Ekörben azt hangsúlyozta, hogy az ilyen számítást az előtt kell elvégezni, hogy a bíróság a bizonyítás részeként igazságügyi könyvszakértőt jelöl ki a munkaügyi dokumentumok teljes körű ismeretében is fenntartott kereseti követelés alaposságának vizsgálatára. Erre a felperesi oldal többszöri nyomatékos felhívás ellenére sem volt hajlandó.

[11] Ugyanakkor a XI. rendű felperes indítványára kirendelt könyvszakértő szakvéleményét a módszerei és a számítási módja alapján is aggálytalannak találta, ellenben a rendelkezésre álló időben a felperesi képviselő nem tudott olyan szempontot megnevezni, ami a szakértői megállapításokat aggályossá tette. Mindezek okán nem találta alaposnak azt az indítványt, hogy további, akár kirendelt, akár magánszakértői véleményt szerezzen vagy szereztesse be. Nem adott helyt újabb informatikai szakértő kirendelésére tett felperesi indítványnak sem. Az informatikai szakértő a kirendelésnek eleget tett, a véleményből egyértelműen megállapíthatónak találta, hogy a szakértő teljeskörűen ellenőrizte a helyszínen az alperes informatikai rendszerét; és ez alapján állapította meg, hogy az alperes által rendelkezésre bocsátott adatokon túl más adat az alperes informatikai rendszereiből a perben releváns időszakra nem rekonstruálható. Mindezekon túl megjegyezte, hogy amennyiben nem az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartási adatokból számolna, ezen munkaidő adatokat a felek kölcsönösen, mint a XI. rendű felperes tényleges munkaidő adatait nem fogadnák el, a keresetét teljes egészében el kellene utasítani, mert a XI. rendű felperes a munkaidő adataira vonatkozó más figyelembe vehető bizonyítékot a per során felajánlani nem tudott.

[12] A pertárgy értékét a XI. rendű felperes módosított kereseti követelése összegében, azaz 3.382.288 forintban állapította meg, ami alapján a XI. rendű felperes 19 %-ban minősült pernyertesnek és ezt figyelembe véve határozott a perköltség, a kereseti részilleték és szakértői díj viseléséről.

A XI. rendű felperes fellebbezése

[13] A XI. rendű felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú részítélet megváltoztatásával az alperes kereset szerinti marasztalását, másodlagosan a hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Bejelentette másodfokú perköltségigényét is.

[14] Indokolásul előadta, hogy az elsőfokú ítéletben rögzítettekkel szemben a könyvszakértői véleményben foglaltak kapcsán jelezte, hogy azt csak jogfenntartással fogadja el és a szakvéleményt magánszakértővel ellenőriztetni kívánta. A szakértői véleménnyel kapcsolatosan ugyanis az ügy előzményeire való tekintettel komoly aggályai merültek fel. A kereseti kérelmét már az „alapeljáráásban” részletesen kidolgozta és benyújtotta a rendelkezésre álló adatok alapján, egyben hangsúlyozta, hogy soha nem fogadta el az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartási adatokat.

[15] Rámutatott, hogy az OMMF a 2009. november 19-én kelt, szám1 számú határozatával megállapította, hogy az alperes súlyosan megsértette valamennyi munkavállaló munkaidő nyilvántartásának vezetésére vonatkozó kötelezettségét. Az alperes ezen vizsgálat során azt állította, hogy a hatóság rendelkezésre bocsátott, súlyosan hiányos nyilvántartáson túl más adattal nem rendelkezik. A perben az alperest elmarasztaló ezen jogerős határozatban rögzítettek alapján igazságügyi-informatikai szakértő kirendelésére vonatkozó indítványának az elsőfokú bíróság csak akkor adott helyt, amikor magánszakértői véleménnyel is igazolta azt, hogy az alperesi adatok utólagos manipulálása nem zárható ki. Megjegyezte, hogy az alperesi munkaidő nyilvántartások, rendkívüli munka, munkaidőkeret, szabadságkiadás, stb. hatósági ellenőrzését éppen a felpereseket képviselő szakszervezet törvényes képviselője kezdeményezte 2009-ben és a munkavállalókat képviselő szakszervezet törvényes képviselője az alperesi informatikai rendszer által kreált adatokat csak és kizárólag azért fogadta el jogfenntartással, mert a bíróság ennek hiányában megtagadta volna a könyvszakértői vizsgálat elrendelését. Ezzel szemben a részítélet súlyos tévedést tartalmaz, mert a felperesek soha nem fogadták el az alperesi adatokat a kereseti kérelmek elbírálásának alapjául. Az elsőfokú bíróság részítéletében maga is rámutatott, hogy az elviekben nem zárható ki az, hogy az informatika részéről vagy más személy részéről a munkakezdési és a munkavégzéssel kapcsolatos adatokban utólagos módosítás történhetett. Erre nyilvánvaló, hogy csak és kizárólag az alperes érdekében kerülhetett sor.

[16] Kiemelte, hogy évtizedek óta töretlen az a törvényhozói akarat és szándék, hogy a munkaidő nyilvántartásának kötelezettsége a munkáltatót terhelje és megszegésének következményei nem háríthatók át a munkavállalókra. Emiatt a régi Mt. és a jelenleg hatályos, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) azonos módon szabályozza a nyilvántartásra vonatkozó munkáltatói kötelezettségeket (rég Mt. 140/A. § (1) – (3) bekezdései, illetve az Mt. 134. § (1) – (3) bekezdései). Ennek megfelelően egységes az a törvénykezési gyakorlat, miszerint a munkáltató köteles nyilvántartani a rendes és rendkívüli munkaidő, a készenlét és a szabadság, valamint az önként vállalt túlmunka tartamát. A nyilvántartási kötelezettség legfontosabb eleme annak naprakész vezetése és hitelessége, abból megállapíthatónak kell lennie a teljesített rendes és rendkívüli munkaidő, valamint a készenlét kezdő és befejező időpontjának egyaránt.

[17] Ezt az álláspontot támasztják alá BH2009. 120., EBH2009. 1986., BH2015. 232., BH2023. 75. számú döntések, valamint a Kúria Mfv.II.10.668/2014. számú ügyben hozott ítélete is. Ezen túl a Kúria 1/2022. JEH (Jpe.IV.60.014/2022/9.) számú jogegységi

határozatában kifejtette, hogy a munka- és pihenőidő nyilvántartásokkal kapcsolatban lényegében fenntartja az Mt. a régi Mt. szerinti szabályozást és a munkáltatónak a munkaidő nyilvántartás úgy kell vezetni, hogy az megfeleljen a naprakészség, hitelesség, illetve az utólagos ellenőrizhetőség követelményének.

[18] A perbeli esetben az OMMF határozat rögzítette, hogy a munkáltató ezen kötelezettségének nem tett eleget, a kirendelt igazságügyi szakértő megállapította, hogy nem kizárható a munkáltató által vezetett nyilvántartás utólagos módosítása. Mindezzel igazolást nyert, hogy az alperes által működtetett, úgynevezett ujjlenyomatolvasó rendszeren alapuló munkaidő nyilvántartás hitelessége alapvetően megkérdőjelezhető, illetve utólagos ellenőrzésre alkalmatlan.

[19] A 15 éve folyó perben az eljáró bíróságok mindezekkel ellentétben a munkaadó helyett a munkavállalókra kívánták és kívánják hárítani a munkaidő nyilvántartási kötelezettség megszegésének terhét. A per elhúzódását is az eredményezi, hogy az alperes által szolgáltatott elfogadhatatlan adatok alapulvételével történik a bizonyítás és a per eldöntése. A határozott kereseti követelésekkel szemben az alperes nem tudott naprakész, hiteles és utólag ellenőrizhető adatokat benyújtani. A Fővárosi Törvényszék 6.Mf.680.474/2018/5. számú részítéletének indokolásában szerepel, hogy a felperesek meghatározták, hogy mely napokon végeztek a munkaidő beosztástól eltérően munkát és teljesítettek pihenőnapon munkavégzést, ennek fejében mikor kaptak és mikor nem másik pihenőnapot, mikor dolgoztak olyan ünnepnapokon, ami vasárnapra esett, illetve végeztek rendes napi munkaidőn felül munkát, illetve, hogy ezek után milyen számítás alapján milyen mértékű pótlékot igényelhetnek. Ezért érthetetlen és elfogadhatatlan, hogy a másodfokú bíróság ezen részítéletének indokolásában kifejtette, hogy a bizonyítási teher jelen esetben nem fordul meg, holott a bírói gyakorlat szerint a munkáltató által vezetett munkaidő nyilvántartás hiányossága esetén nem a munkavállalóra hárul a bizonyítási teher.

[20] Keresete az OMMF határozat alapján azon alapult, hogy nem a közölt munkabeosztás, hanem a munkáltató utasítására, attól eltérően végeztek munkát a munkavállalók, ezért szükséges az a nyilvántartás, amiből mindez megállapítható és amelynek vezetése a munkáltató kötelezettsége. Így az, hogy a munkáltató mindezeknek nem tett eleget, nyilvánvalóan nem eshet a felperesek terhére. Nem lehet értékelés nélkül hagyni azt a szakértői megállapítást, hogy az ujjlenyomat alapú nyilvántartási rendszer hitelessége megkérdőjelezhető.

[21] A megismételt elsőfokú eljárásban az elsőfokú bíróság sem a bírói gyakorlatot, sem a másodfokú bíróság által előírtakat nem vette figyelembe, kizárólag az alperes által rendelkezésre bocsátott adatok alapul vételével határozott. Ezen adatokról a perben kirendelt igazságügyi-informatikai szakértő viszont megállapította, hogy manipulálhatóak, és a kimutatott összegek szinte teljesen megegyeznek az alperes által a felperesek részére tett egyezségi ajánlattal.

[22] A másodfokú eljárásban 2024. április 15-én benyújtott beadványában az ahhoz csatolt magánszakértői vélemény alapján előadta, hogy a perben kirendelt könyvszakértő tévesen, kilenc hónapra túlmunkapótlékot nem számolt, holott arra nem merült fel adat, hogy a XI. rendű felperes a peresített időszakban ilyen időtartamban nem dolgozott. Az pedig a felperesek személyes előadásaira figyelemmel teljesen életszerűtlen, hogy munkavégzés esetén az adott hónapokban nem túlórázott volna a XI. rendű felperes. A magánszakértő az érintett hónapokra becsléssel állapította meg a fizetendő túlmunkapótlékot, az így kifizetendő összeg 767.786 forintot tesz ki.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme

[23] Az alperes az érdemben helyes elsőfokú részítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira figyelemmel és bejelentette másodfokú perköltségigényét is. Az elsőfokú eljárásban tett nyilatkozatait teljeskörűen fenntartva hangsúlyozta, hogy az elsőfokú részítéletben nem iratellenes az a megállapítás, hogy a felperesek – így a XI. rendű felperes is – elfogadták a munkaidő nyilvántartás adatait, amit informatikai igazságügyi szakértő vizsgált a perben. A XI. rendű felperesnek a másodfokú eljárásban a perre irányadó eljárási szabályok alapján jogszerű lehetősége nem volt további bizonyíték – magánszakértői vélemény – becsatolására, így kérte azt figyelmen kívül hagyni.

A másodfokú bíróság döntése

[24] A fellebbezés nem alapos.

[25] Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban az előírt bizonyítást lefolytatta, ez alapján a részítéletében a tényállást helyesen állapította meg és helytálló az arra alapított érdemi döntése is.

[26] Az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül. Ez alapján nem volt lehetőség eltérő jogi következtetések levonására, a tényállás módosítására, továbbá az elsőfokú bíróság érdemi döntésének felülmérlegelésére. Az ügy érdemi elbírálására kiható lényeges eljárási szabálysértéssel összefüggő konkrét fellebbezési érvelés hiányában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére sem volt lehetőség.

[27] A XI. rendű felperes fellebbezésében a bizonyítékok értékelésére hivatkozva támadta az elsőfokú bíróság részítéletét. Erre tekintettel kiemelendő, hogy az elsőfokú bíróság teljeskörűen eleget tett a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság szám3. számú részítéletében előírt utasításoknak, a bizonyítás lefolytatását és a bizonyítás sikertelensége

következményeinek értékelését illetően. Ennek megfelelően arra utal a másodfokú bíróság, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. A bizonyítás elrendelését a felek indítványozzák. A bírósághoz címzett szóbeli vagy írásbeli kérelemben kell a bizonyítandó tényeket, illetve a bizonyítási eszközöket úgy megjelölni, hogy a bíróság az abban foglaltak alapján a bizonyítást elrendelhesse.

[28] A korábban eljáró Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság szám3. számú részítéletében rögzítette, hogy a felpereseket – így XI. rendű felperest is – terhelte annak bizonyítása, hogy az alperessel fennállt munkaviszonyuk alatt az általuk megjelölt időtartamban rendkívüli munkát végeztek, amelyre a munkáltató által elrendeltem került sor és annak ellenértékét az alperes nem fizette meg. A perbeli esetben az így meghatározott bizonyítási teher – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – nem fordult meg, azonban a perbeli követelés elbírálásához szükséges volt a rendes és rendkívüli munkavégzést tartalmazó munkáltatói nyilvántartás, amelynek vezetése a jelen peres eljárásra irányadó régi Mt. 140/A. §-a értelmében a munkáltató kötelezettsége. Amennyiben e kötelezettségének a munkáltató nem tesz eleget, az a terhére értékelendő az egységes bírósági gyakorlat szerint (BH2009. 120., BH2015. 232.). Mindez azonban nem eredményezi azt, hogy a munkavállalók mentesüljenek az általuk teljesített rendkívüli munkavégzés bizonyítására vonatkozó kötelezettségük alól, ehhez értékelhetők a közvetett bizonyítékok.

[29] A XI. rendű felperes a rendkívüli munkavégzés ellenértéke érvényesítése iránt benyújtott keresetét a birtokában lévő beosztások és az általa készített feljegyzések alapján állította össze, azt állítva, hogy az alperes ujjlenyomat-leolvasó alapján készített munkaidő nyilvántartása nem hiteles. E körben bizonyítási indítványt az alperesi munkaidő nyilvántartás informatikai szakértői vizsgálatára terjesztett elő.

[30] Az alperes munkaidő nyilvántartása ujjlenyomat-leolvasó rendszeren alapult, ami rögzítette a munkavállalók munkavégzési helyére érkezésének és távozásának idejét, e rendszer használatát az alperes 1999/8 (XI. 30.) számú ügyvezetői igazgatói utasítás írta elő. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszerhez tartozó software az érkezés és távozás idejéből automatikusan kiszámolta a közte lévő időtartamot és azt, hogy ebből mennyi esett az adott műszakok időtartamára. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszeren alapuló munkaidő nyilvántartásból készült el a „Jelenléti Ív Tételes” elnevezésű elektronikus nyilvántartás. Az ujjlenyomat-leolvasó rendszer használatát a XI. rendű felperes sem cáfolta.

[31] E körben arra mutat rá a másodfokú bíróság, hogy a 6.Mf.680.474/2018/5. számú részítélet rögzítette, hogy az ujjlenyomat alapú munkaidő nyilvántartási rendszert az OMMF határozata nem kifogásolta, viszont a munkaidő nyilvántartási rendszeren alapuló „Jelenléti Ív Tételes” elnevezésű elektronikus nyilvántartás hitelességével kapcsolatos, magánszakértői véleményen alapuló felperesi hivatkozásokat sem lehet értékelés nélkül hagyni. Emiatt a megismételt eljárásra a bizonyítás részeként további iratok – a munkaidő

nyilvántartás adatai, bérkartonok, fellelhető munkaidőbeosztások – beszerzését írta elő a korábban eljáró másodfokú bíróság.

[32] Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően beszerezte a XI. rendű felperes rendelkezésre álló munkaidő beosztásait, az informatikai rendszerben rendelkezésre álló munkaidő nyilvántartásokat, túlóra igazolásokat és bérkartonokat, valamint az egyes terminálokban érvényes beosztási műszakok pontos időkereteit tartalmazó kimutatást. Mindezek alapján az alperes munkaidő nyilvántartó informatikai rendszere és az abban tárolt adatok vizsgálatára a felperesek, így értelemszerűen XI. rendű felperes indítványának teljesítésével informatikai szakértő kirendelése történt. A másodfokú bíróság e körben arra mutat rá, hogy az informatikai szakértő a kirendelésnek megfelelően a helyszíni vizsgálatot elvégezte, a rendszer felépítése alapján úgy foglalt állást, hogy utólagos adatmódosítások szakértői bizonyossággal nem állapíthatók meg, és nem merült fel adat utólagos módosítása. A szakértő megállapította, hogy az alperes munkaidő nyilvántartó informatikai rendszere az újjlenyomat olvasó készülékről kapta az adatokat, azok az átadó file-okban kerültek be a rendszerbe. Bár bármilyen adatot fel lehetett tölteni az adatbázisba, hozzáférési jogosultsága a boltvezetőnek és teljeskörűen a rendszergazdának volt, az nem nyert bizonyítást, hogy a nyilvántartás adataiban ténylegesen módosítás történt.

[33] Az elsőfokú bíróság a 21.M.70.388/2021/4. végzésében felhívta a XI. rendű felperest, hogy nyilatkozzon arra nézve, hogy elfogadja-e az alperes által csatolt, a munkaidő nyilvántartás és beosztás adatait a könyvszakértői vélemény elkészítésének alapjául, az összecszerűség vizsgálatához kapcsolódóan. A felperesek, így XI. rendű felperes meghatalmazottjának törvényes képviselője a 21.M.70.953/2021/9. számú jegyzőkönyvben úgy nyilatkozott, hogy elfogadja az alperes által a perben becsatolt munkaidő nyilvántartási adatokat, erre figyelemmel a kirendelt igazságügyi könyvszakértő a rendelkezésre álló munkaidő nyilvántartási és beosztási adatok felhasználásával vizsgálta a kereseti követelés összecszerűségének megalapozottságát.

[34] A perben kirendelt igazságügyi könyvszakértő (szakértő1.) a XI. rendű felperes éves bérkartonjai, keresetében a követelései összegéről részletezett kimutatásai, a túlóraigazolások, jelenléti ívek, egyes műszakok kezdési és befejezési időpontját tartalmazó terminálok megjelöléssel „Alperes neve műszakok 2005.11.11-től” című kimutatás és a 2007 szeptembertől 2009 szeptemberéig terjedő időszakra szóló név szerinti munkaidő beosztások alapján készítette el szakértői véleményét.

[35] Az elsőfokú bíróság határidő megjelöléssel felhívta a feleket, hogy a perben beszerzett könyvszakértői véleményre tegyenek észrevételt, a XI. rendű felperes nyilatkozata megtételére határidő hosszabbítást kért – amit az elsőfokú bíróság engedélyezett – majd úgy kért további határidő hosszabbítást, hogy a kérelmében előadott indok fennálltát igazolta volna. A XI. rendű felperes arra hivatkozott, hogy magánszakértővel kívánja egyeztetni a perbeli kirendelés alapján elkészült szakvéleményt, ezen állítása alátámasztására semmilyen okiratot nem csatolt azzal együtt, hogy a határidő hosszabbítás jogszabályi feltételei egyébként sem álltak fenn. A Pp. 104. §-ának (1) bekezdése értelmében ugyanis a bíróság az

által megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja, a meghosszabbított határidő mértékéről a bíróság dönt azzal a korlátozással, hogy a korábbi és az új határidő együttesen nem lehet hosszabb negyvenöt napnál. A kiemelten hosszú pertartalmú ügyben az elsőfokú bíróság helyesen úgy ítélte meg, hogy a XI. rendű felperes részére a 2023. október 11. napjáig engedélyezett határidőt – annak lejártá előtt benyújtott kérelemre – a következő tárgyalás időpontjáig – 2023. október 27. napjáig – azaz további 16 nappal hosszabbítja meg, így eljárása megfelelt a Pp. 104. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak.

[36] A másodfokú bíróság arra mutat rá, hogy a 21.M.70.953/2021/49. számú jegyzőkönyvben a felperesek meghatalmazottja úgy nyilatkozott, hogy „mégis elfogadja az alperes által a perben becsatolt munkaidő nyilvántartási adatokat” fenntartva azt, hogy az alperes által tárolt adatokon módosítások történhettek, ahogy azt az informatikai szakértő megállapította. A könyvszakértő kirendelését a felperesek, így XI. rendű felperes is, arra nézve kérték, hogy valamennyi felperes tekintetében az alperes által rendelkezésre bocsátott munkaidő nyilvántartás és a rendelkezésre álló beosztások összevetésével ki milyen összegre jogosult a rendkívüli munkavégzés ellenértékéért. Egyben előre bocsátotta azt a meghatalmazott, hogy „ha a könyvszakértő által feltárt különbség nem felel meg annak a nagyságrendnek, amit mi jogosnak gondolunk, akkor azt nem fogjuk elfogadni, mert mi biztosak vagyunk benne, hogy a felpereseknek a kereseti követelésük szerinti összeg jár” (21.M.70.953/2021/49. számú jegyzőkönyv 9. oldal). A jogfenntartás jogintézményét a Pp. nem ismeri, a peres felek feltételtől függő elismerő nyilatkozata a nem értelmezhető, ezért a XI. rendű felperes fellebbezésében megalapozatlanul állította, hogy iratellenes megállapítást tett az elsőfokú bíróság a munkaidő nyilvántartás adatait érintő elismerő nyilatkozatának rögzítésével.

[37] Az igazságügyi szakértői véleményben tett megállapításokat érintően amennyiben a fél azt aggályosnak tartja, a szakvélemény kiegészítését, vagy a szakértő meghallgatását kérheti, de arra nincs lehetőség, hogy amiatt adjon a bíróság meghosszabbított határidőt, vagy a meghosszabbított határidő lejártára vonatkozóan további póthatáridőt, hogy a felperes magánszakértői véleményt készíttessen nyilatkozatai előterjesztéséhez a szakértői véleménnyel kapcsolatban. Az elsőfokú eljárásban megadott határidő elmulasztását a XI. rendű felperes a fellebbezési eljárásban benyújtott nyilatkozatával és annak alátámasztásául becsatolt magánszakértői véleménnyel jogszerűen nem pótolhatta, figyelemmel a Pp. 235. § (1) bekezdésében rögzített korlátokra.

[38] Az elsőfokú bíróság a perbeli adatok mérlegelésével helyesen állapította meg azt, hogy a XI. rendű felperes minden kétséget kizáróan, ítéleti bizonyossággal az állítását nem tudta alátámasztani, ezért a bizonyítási teher szabályát helyesen alkalmazva nem jogsértő a felperes keresetének részben helyt adó érdemi döntés. A rendkívüli munkavégzés ellenértéke iránti kereseti kérelem esetén a bizonyítási kötelezettség nemcsak arra vonatkozik, hogy egy adott napon a munkavállaló részéről munkavégzés történt, bizonyítani szükséges a teljesített óraszámot is (Kúria Mfv. II.10.180/2012/4.) A perbeli esetben a könyvszakértői véleményben meghatározott mértékben rendkívüli munkavégzés történt, a XI. rendű felperes nem tudta igazolni az ezt meghaladó - a teljes kereseti kérelemben megjelölt – időtartamú rendkívüli munkavégzést, a peradatok mindezt nem támasztották alá.

[39] Az elsőfokú bíróság helyesen adott tájékoztatást arról is több alkalommal (23.M4754/2012/48. számú jegyzőkönyv, 65.M.135/2019/10. számú jegyzőkönyv), hogy a bizonyítási kötelezettség teljesítéséhez nem állítható általánosságban az, hogy az ujjlenyomat-leolvasó munkaidő nyilvántartás megfelelő-e vagy sem, hanem olyan bizonyítást kell felajánlani, amely alkalmas arra, hogy a kereseti kérelemben tett állításokat alátámasztja azzal kapcsolatosan, hogy ténylegesen mikor és milyen időtartamban végzett rendkívüli munkát a XI. rendű felperes. Az elsőfokú eljárásban személyesen meghallgatott felperesek – akik a XI. rendű felperes munkatársai – kizárólag általánosságban nyilatkoztak arra, hogy a kedvezőtlen időjárási körülmények, illetve egyéb okok miatt előfordult, hogy a beosztás szerinti munkaidőn túl is az üzletben kellett maradniuk, kiszolgálni az érkező utasokat. Továbbá azt adták elő, hogy fesztiválok, vagy a budapesti Forma 1 futam megrendezése idején a megnövekedett utasforgalom eredményezett többletmunkaidőt. Mindezekből azonban nem vonható le az a következtetés, hogy a XI. rendű felperes ítéleti bizonyossággal igazolta a kereseti kérelem szerinti mértékben teljesített, a munkáltató részéről elrendelt rendkívüli munkavégzést. Arra figyelemmel, hogy a bérjegyzékekből az alperesi kifizetések jogcíme és összege megállapítható volt és a szakértő értékelte is ezen okiratok tartalmát, ezért a NAV megkeresése az adóbevallások tartalmának tisztázására nézve nem volt indokolt. Mindezek miatt az el nem évült követelés tekintetében az elsőfokú bíróság a perben kirendelt és aggálytalannak tekinthető igazságügyi könyvszakértői vélemény alapján a kereseti kérelemösszegezéséről helytálló döntést hozott.

[40] A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú részítéletet helybenhagyta.

Záró rendelkezések

[41] A fellebbezési eljárásban peresztes XI. rendű felperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes másodfokú eljárással felmerült perköltségének megfizetésére az IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdésére, valamint 4/A. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel. Ennek meghatározásakor a másodfokú eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenységre, így a szóban előadott fellebbezési ellenkérelem terjedelmére volt figyelemmel a másodfokú bíróság.

[42] A fellebbezett pertárgyérték 2.745.174 forintot tett ki, a megismételt másodfokú eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 51. § (1) bekezdése alapján illetékmentes volt.

Budapest, 2024. április 18.

dr. Szalai Beatrix s.k.
a tanács elnöke, előadó bíró

dr. Laczó Adrienn Lilla s.k.
bíró

dr. Kovács Edit s.k.
bíró